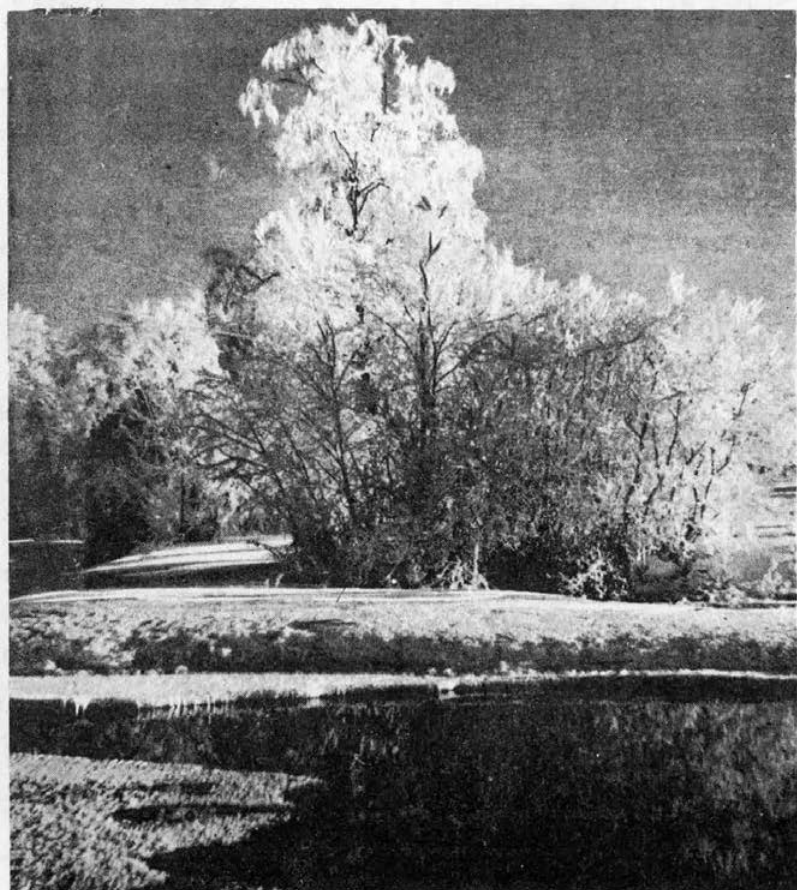

Kool-vih-1955-15-0

ESKILSTUNA E. TÄIENDUSKOO

K I R I - K O O L

KODUMAA TALV

Nr. 15.

JAANUAR

1955.

ARMAS "KIRI-KOOLI" PERE!

Annan siinkohal Tipa-Hanna poolt värsketesse oksadesse põimitud uue aasta tervitused edasi "Kiri-Kooli" õpilastele ja õpetajaile.

Täna paljude südamlikkude tervituste eest õpilastelt ja nende vanematelt ning soovin, et uus aasta lubaks teostada meie õigustatud soove!

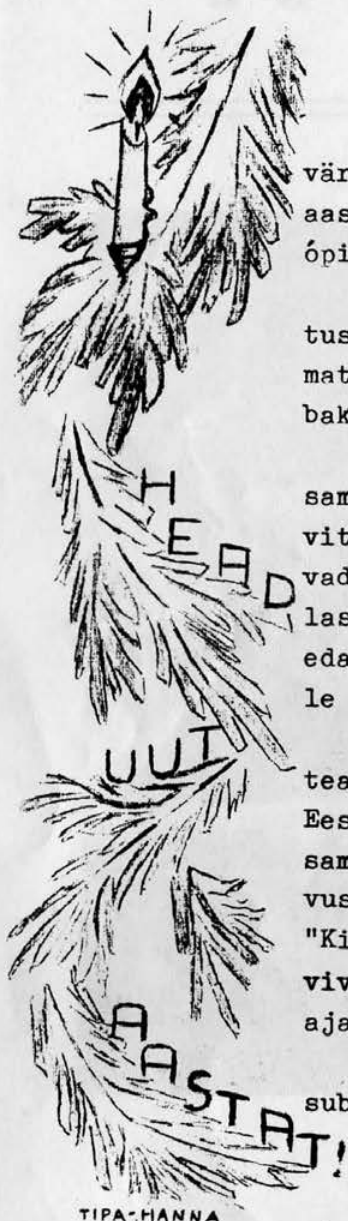
Ühtlasi on mul heameel tänada Saksamaal elunevate eesti õpetajate tervituste eest nende IV õpetajate päevadelt USA eesti õpetajaile ja õpilastele. Annan siinjuures tervitused edasi kogu vabas maailmas viibivatele eesti õpilastele ja õpetajaile.

Lõpuks üks lühike, kuid hinnatav teade. Meile kirjutatakse Saksamaalt: Eesti täienduskoolide õpetajad Saksamaal on väga tänulikud Eesti Rahvuskomiteele USA-s meile saadetud "Kiri-Kooli" vihikute eest ja soovivad selle hästikoostatud noorte ajakirja saatmise pidevat jätkamist.

Loodan, et "Kiri-Kooli" pere kosub, kasvab ja kannab head vilja.

Ants Roos
Ants Roos,

"Kiri-Kooli" toimetaja.

TIPA-HANNA

HÕISSA, POISID,
KASTE TEATE?
MINA TUNNEN TÄHTI JUBA.
SEDA KÕIK TE
KUULMA PEATE-
LUGEMISEKS PALUN LUBA!
SELLEKS SOBIB IGA LUGU,
OLGU LÜHIKE VÕI PIKK.
TÄHTI, SÕNU IGASUGU
LOEN JA KIRJUTAN MA-
MIKK.

LAISKUS

Ena ütleb, et laiskus on haigus, mida põevad eriti lapsed. Mõned - rohkem, teised vähem, nii kuidas kellegi iseloom on.

Millised on selle haiguse tundemärgid ja kuidas seda ravida?

Lapsed, kes selle haiguse all eriti rängalt kannatavad, teavad, et

laiskus tahab hommikul kaua magada;

laiskus jätab õhtul hambad pesemata;

laiskus armastab kooli hilineda;

laiskus ei taha koolis õppida;

laiskus ei armasta "Kiri-Kooli" ega taha selle ülesandeid lahendada;

laiskus jätab laokile kõik oma õppevahendid ja läheb ulakusi ning rumalusi tegema teiste laiskustega;

laiskusele ei meeldi sugugi see lause - "Kui kaunitilt kõlad sa, mu emakeel!"

laiskus armastab lugeda, aga mitte emakeelseid raamatuid;

laiskusele on kinod, televisionid ja koomiksed tähtsamad kui kõik muu.

Oh häda, oh häda selle laiskusega!

Aga kõik ei ole veel otsas. On veel vahendeid, mis selle haiguse vastu on. Üks hea rohi on "kaseurva-plaaster". Kui sellega kord üsna kõvasti määrada - noh siis on tagajärjed kohe näha. Proovige ja katsuge! Kui vanevad teid armastavad, siis nad teid aitavad.

Laiskus, laiskus lase mind lahti - peremees peksab mind ja sind!

Anneli, Conn.

Ülesanne. 1. Lisa omapoolt veel tundemärke! 2. Kuidas hindad Anneli poolt soovitatud "plaastrit"? 3. Kuidas tekib nimetatud haigus? 4. Kuidas saaks selle haiguse tekkimist hoopis ära hoida? 5. Teadusta meile veel mõned sellised "lastehaigused"! 6. Anna nende ravimiseks head retseptid!

A. R.

TIBU KAITSEB OMA ETTEPANEKUT

"Kiri-Koolis" nr. 10 ilmus Tibu kaheksa-punktiline ettepanek:

"IGA PÄEV OLGU EMADEPÄEV!"

Nüüd võtab ta selle täienduseks sõna: Leian, et see kava peaks igale vastuvõetav olema, sest me kõik tahame ju hea lapse eeskujuni jõuda.

See on läbiviidav, kuigi ma ei taha kellelegi arvamist jätta, nagu oleksin ma ise selline eeskujulik laps. Ma pean ise iga punkti täitmiseks väga palju end muutma, kuid mu antud kava on näiteks, et püüan ja tahan selliseks lapseks saada.

Väide, et elame "vabal maal" ei pea paika. Vabadus ei ole mitte lohakuse ja halbade kommete väljenduseks, vaid vabadus seisneb just selles, et saame endid meeldivateks isiksusteks kujundada ja elada vaba maa tublide kodanikkudena.

Kui iga laps püüaks sellise kava järgi elada, oleksid kõik eesti lapsed head ja korralikud, sest pikapeale muutuks antud kava järgi elu harjumuseks ja muutuks osaks meist endast. Siis polekski raske hea lapsena elada.

Tibu, S. C.

Ülesanne.

1. Kas pooldad või ei poolda Tibu seisukohti? Kirjuta meile sellest!
2. Kas "vaba maa" vabastab inimest enesekasvatamisest? Miks?
3. Teata meile, kuidas oled võõrutanud end mõnest ebasoovitavast harjunud kombest!
4. Milliseid raskusi toob heade ja soovitatavate kommete harjutamine?

A. R.

Vanasõnu.

Kes püüab kõigest väest, saab üle igast mäest. Enesevalitsemine on kõige suurem vabaduse teostamine.

ÕIGEKIRI

KUKK

"Kiri-Koolis" nr. 10 lk. 9 ülesanne VII tundus vist kas liiga kergena või raskena, sest paljud õpilased ei lahendanud seda.

Toomas R., Mich., kirjutas selle kohta huvitava loo täiesti ilma vigadeta. Aituma, Toomas!

Kuna see pala sisaldab häid harjutusi eesti keele erilise iseärasuse - umbhäälikute vältete - kohta, siis esitame selle kõigile lahendamiseks.

1) Me palume kriipsu (—) asemele kirjutada sama õieti g, k või kk nagu oli algupärasest tekstis!

2) On soovitatav enne kirjutamist pala koduõpetaja juuresolekul hoolega läbi lugeda ja iga puuduv g, k või kk selgesti hääldada!

*

Meil oli tore ku-. Ku-e saba oli mitmevärviline. Ku-el oli tore punane hari ja suur lott. Ku-e ei tohtinud narrida, sest meie ku-e-e sai ti-edaks. Ku-e-a oli tore tõtt vahtida, sest seda nalja ta oskas, a-a ku-ele ei tohtinud kuna-i hüüda "ku-eeee-u", sest siis tormas ta sulle kallale.

Kord lendas ku- naabri aeda ja siis kostis sealt ku--ede laul. Varsti sattusid ku-ed millegipärast riidu ja mõlemate ku-ede harjad said kannatada. Naabri Jaanil ha-as ku-edest kahju ja ta asus riidlemaid ku-i lahutama. Ku-edel oli a-a riid täies hoos ja võttis enne tü-aega, kui ku-ede-a nii kaugele sai, et üks ku-edest sunniti ta-anema. Ku-edele ei saa ju sel-eks teha, et riid on inetu, sest ku-edena on nad ilma inim-mõistusetä. Ema tõi meie ku-e-ese koju tagasi ja pani ta kuuri. Mõned päevad hiljem tabas meie ku-e-est-i tema kurb saatus: ta rändas ema keedupotti.

Nüüd oleme ilma ku-eta. Oli küll kahju ku-est, aga mis teha, kui ta enam ei seisnud kodu, vaid aina naabri aeda kippus.

Niisugused riiuhimulised loomad on vahest ku-ed.

Toomas R., Mich.

VÄLK-VÕISTLUS

Selle ülesande esitasime "KAS TUNNET MAAD...?" nr. 47 veergudel. Nüüd esitame tema siinkohal teistkordseks läbitöötamiseks.

*

Alljärgnevas loos on juhtunud mõned eksitavad "trü-kivead" õigekirja ja mõtteselguse alal.

1. Palume leida need vead ja teatada meile kahe nädala jooksul!

2. Ülesande lahendamisel kasutage Eesti maakaarti, Õigekeelsuse-sõnaraamatut, koduõpetaja abi, teravat mõtlemisvõimet ja muid allikaid.

3. Õpilased, kes avastavad kõik vead, saavad auhinnaks väärtusliku raamatu.

JAHILUGU

Kaks Tallinna poissi - Kalle ja Priit - otsustasid minna jahile Alutaguse metsa. Et seltsis raudtee jaama minna, pidid nad kohtama pool tundi enne rongi minekut "Vanemuise" teatri juures.

Kale tuli õigel ajal - kell oli just pool kümme hommikul. Ta istus teatri treppile ja soendas endid päikese paistel, sest ilm oli väga külm. Priit jäi pool tunni hiljaks. Ta jooksis suure ruttuga ja ajas oma üleni higisest, vaatamata et ilm oli väga soe. Kuna pussijaam oli üsna kaugel, jõutsid nad õigel ajal sinna. Nad võtsid piletit ainult Keilani ja otsustasid üle jäänud osa teest jalakäija.

Metsa jõudes nad leidsid, et Priit oli sure kiirusega oma püssi koju unustanud. Kallel oli kaasas vibupüss ja 20 noolt. Et neil oleks võimalik rohkem lasta, siis painutasid nad nooled kõveraks, Nii lendasid nooled tagasi laskja juurde pärast jänese tabamist. Sell viisil ei läinud ühtigi noolt kaduma.

Kalle saag oli 7 tedre, aga Priit ei saanudgi laska, sest tema püssirohi oli vihmaga märjaks saanud.

Tagasi sõidul kasutasid nad odavuse mõttes kitsarööpalist raudteed.

Märkus. Tavaliselt ei anta õpilastele vigadega tekstikätte. Neile võivad sõnade vigased kujud meelde jääda. Aga kui see sünnib õige harva ja pealegi, kui on teada, et tekstis esinevad vead, siis õpilane on hoiatatud ja on valvel ning parandamisega kontrollib oma õigekirja taset.

Nüüd võime teatada, et seni on avastatud paljude õpilaste poolt 19 kuni 40 viga. Kõige suurema arvu vigu leidis Mart S., N. Y.

Üks viga,

mida keegi pole avastanud ja mis esineb sageli ka täiskasvanud kaasmaalaste ja isegi kirjameeste kirjutistes ning kõnedes, peitub "Jahiloo" esimeses lauses, nimelt: Kaks Tallinna poissi "otsustasid" minna jahile. Selle kohta leiame grammatikates järgmise reegli: Öeldis on ainsuses, kui aluseks on arvsõna. (Kaks Tallinna poissi otsustas minna jahile). Öeldis on siis mitmuses, kui aluseks on arvsõna ja seda arvsõna tahetakse ligemalt määrata. (Need kaks Tallinna poissi otsustasid minna jahile).

Ülesanne.

1. Selle vea vältimiseks kirjutame 10 lauset öeldisega ainsuses ja 10 lauset öeldisega mitmuses!
2. Kuna on teada, et Mart S., N. Y., on avastanud 40 viga, siis jääb küsida - millised need on?
3. Võib olla leidub veel mõni viga. Kes avastab?

A. R.

PROOVI KIRJUTADA

üks sajasõnaline jutt ja paiguta sellesse alltoodud sõnad antud järjekorras ja nõutavas vormis!

Antud sõnad: Udu, tühi, kärarikas, pinge, padi, kukkuma, kahekesi, hirm, liivatera, õhk, tõusma, rahu.

A. R.

SAJASÕNALINE JUTT

Ühel päeval oli paks udu. Tühi oli liiklemisest kärarikas tänav. Üksik auto sõitis aeglaselt paksus udus. Pinge sõitja näos näitas, et nähtavus on halb. Tänav

käänaku tagant ilmusid äkitselt autotuled. Juht pidurdas nii järsku, et padi tagaistmelt libises põrandale ja kõrvalistuja pidi kukkuma vastu tuuleklaasi. Nad olid kahekesi autos ja nendel hakkas hirm, sest et vastutulev auto sööstis otse nende poole. Järsku märkas ta neid, tõmbas rooli paremale ja vuhises neist suure kiirusega mööda. Mõni liivatera lendas läbi akna autosse. Õhk oli paks järelhõljuvast bensiinisuitsust. Peatselt hakkas udu tõusma ja ilmne rahu peegeldus sõitjate näos.

Toomas, Ohio.

Ülesanne. Kontrolli kas kõik nõuded on täidetud ja kui leiad midagi ütelda, siis teadusta meile!

KODUMAA ON VABA!

Selle pealkirja all kirjuta samadel tingimustel uus jutt! Antud sõnad: Raadio, pööre, kodu, lennuk, varemed, jäljenägemine, rõõm, tühjus, rahu, õnnelik, puhkama, muld.

A. R.

KOER - ELUPÄÄSTJA

Suurtes linnades lapsed mängivad kõnniteel ja tänaval. Pallimäng on väga lõbus, aga tänaval on ta ka ohtlik. Kui pall veereb autoteele, siis võib juhtuda, et pallipüüdja jääb auto alla.

Kord juhtuski nii, et väike poiss jooksis pallile järele, aga samal hetkel kihutas auto suure kiirusega tema poole. . . . Kaitsku taevas!

Krapsti! hüppas Tang poisikese kõrvale ja surus tema oma kehaga tänava veerele. Auto suutis peatuda alles mõne meetri kaugusel õnnetus-kohast möödas.

Kes oli Tang? See oli laste alaline mänguseltsiline shoti lambakoer, kes lastega kaasas jooksis.

Juurderutanud politseinik selgitas juhtumi ja teatas, et see oli Tangil juba neljas kord kahe aasta jooksul lapse elu päästa sel viisil.

Kui see asi sai üldiselt teatavaks, siis lapsed korraldasid Tangi auks plakatitega rongkäigu. Tang oli ehitud kullatud kaelarihmaga ja temale annetati tuhat dollarit, mida arvatavasti koera omanik oma valdusesse võttis.

(Neue Illustrierte nr. 38. 1954 - andmetel.)

Ülesanne.

1. Mida oled mõelnud nähes tänaval lapsi mängimas?
2. Kirjuta oma arvamine Tangi käitumise kohta!
3. Milliste sõnadega hindaksid sa Tangi käitumist?
4. Mis võis Tang "mõelda" lapsi päästes?

A. R.

EMAKE

Emake, mu hellake,	Emaarm ja Sinu hellus
Emake, mu kallike,	Kandku läbi raske raju,
Juhtisid mind eluteele!	Läbi tormi, rahesaju,
Õpetasid eesti keeles,	Läbi õnnest, õnnetusist,
Eesti meeles	Kuni jõuan taas ma koju,
Elama.	Kus võin rahus elada.

Maie Mekkart.

KAKS SÕPRA

III

Liia käis seitsmendat aastat.

Oli varakevade hommik, kui ta mureliku südamega kükitas Poksi aseme ette pärides, mis tal on viga. Väljas kraaksusid varesed, näis nagu teaksid nad, et korralvur on ära, sest mõni neist julges koguni trepile istuda. Aga Poks jäi ükskõikseks. Kareda keelega tõmbas ta üle Liia silitava peo ja vaatas kurbade silmadega oma sõbrale otsa.

"Koer on vanaks ja põduraks jäänud", lausus naaber, kes teadis palju koertest ja nende haigustest. "Küllap suvepäikene ta terveks teeb".

Aga järgmisel päeval jäi Poks kadunuks. Keegi polnud teda näinud ega teadnud, kuhu ta läks. Liia hüüdis ja ootus, nuttis ja ootas ehk tuleb sõber tagasi. Kaevas avaramaks mulgud - Poksi salakäigud aia all, et kergem oleks tulijal sisse pugeda.

Siis kuulis ta korruga naabrimeest hüüdvat: "Siin ta ongi!" Sügavalt võsasse pugunud lamas Poks vastu pihlaka tüve, mis varjas teda pilkude eest. Ta oli lõppenud.

Tagaaias oli Liial oma matmispaik. Sinna varem maetud kahe linnu ja oravapoja juurde maeti Poks. Manna alla tekkis roheline kääpakene laastust risti ja kanarbi-kust pärjaga. Liia korraldas seda ja sageli tuli oma nuku või raamatuga istuma sõbra haua kõrvale. Kui naabrimees juhtus teda seal nägema, tegi ta ikka nalja risti üle Poksi haua. Lõpuks küsis, mis usku ta Poks õieti oli. Ja segaduses olev Liia vastas üsna tasa: "Poks oli Jumala usku" ja ettevaatlikult tõstis kääpalt valge risti ära.

Kord suvel istusin ka mina kääpakese lähedal ja silmitsesin teda katvat värsket sammalt. Siis nägin väikest pilbastest ja vartest punutud ristikest peidetud samblassse kanarbiku alla, et keegi ei pilkaks ega küsiks, mis usku oli sõber.

Küsimusi. 1. Miks oli Liia süda murelik? 2. Mis oli Poksiga? 3. Miks kraaksusid varesed trepil? 4. Mis ütles naaber? 5. Mis juhtus järgmisel päeval? 6. Miks Liia otsis Poksi? 7. Kuhu oli läinud Poks? Miks? 8. Kas teised loomad teevad samuti? 9. Kuhu maeti Poks? 10. Kes hoolitses kääpa eest? 11. Miks naaber naljatas? 12. Mis tegi Liia?

Kägu, N. Y.

TALISPORT

KALLE

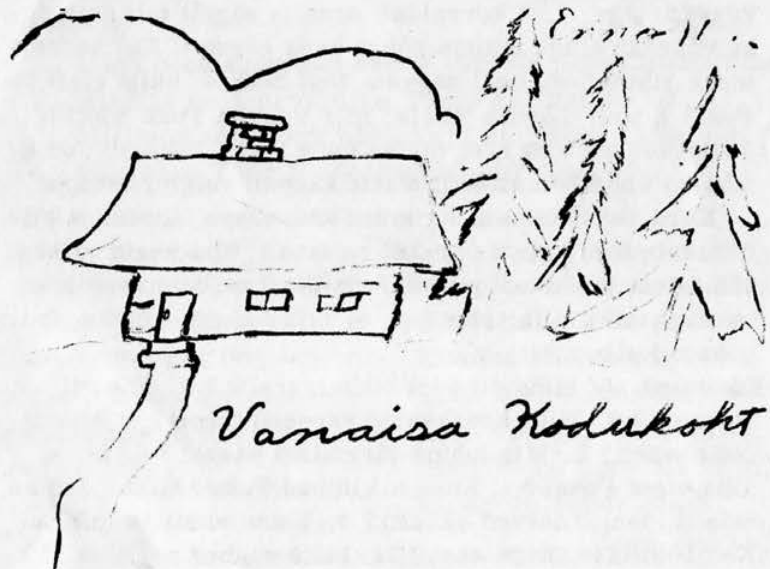
Kalle talispordi erialaks on lumemehe ehitamine. Ta teeb seda nii osavasti ja hästi, et võiks teistele poistele kursusi korraldada. Kui pildil olev lumimees sai valmis, tuli naabrimaja Reks juhuslikult meie õue. Silmates maja ees lumimeest, ajas ta oma karvad turri ja urises vihaselt. Siis hakkas ta ägedalt haukuma ja lumimeest õrritama. Kui lumimees end ei liigutanud, läks

Reks kord-korralt lähemale ja hakkas lumimeest nuusutama. Nüüd alles märkas ta oma eksitust ja tuli saba liputades Kallet meistritöö eest tänama.

Kirjutagu ka teised, kuidas nad lumimeest ehitavad.

*

Enno oli alles sülelaps, kui ta pidi kodumaalt lahku-
ma. Aga sõna "talispord" toob tema vaimusilma ette vanaisa kodukoha.

Vanaisa Kodukoht

Ühes sellega võib ta jutustada vanaisa röömudest ja muredest. - Kuidas on see võimalik? Kes teab?

*

Vanaisa elas läbi Vabadussõja 1918. aastal, 1941. a. sõja, kui venelased sakslaste ja eestlaste poolt Eestist teistkordselt välja aeti ja 1944. a. sõja, kui venelased kolmandat korda Eestisse tulid.

Vanaisa armastas väga oma talu. Ta teadis, et ta kusa-
sagil ennast nii hästi ei tunneks.

*

Esimest kord, kui ma uisutasin, kukkusin mitu korda. Nüüd saan ma uiskudega sõites kirjutada number kolm. Ja ma võin ka tagurpidi sõita. Suusatanud ma ei ole. Aga kelguga käime koos Kallega jõe kaldast alla sõitmas. See on aga lõbus!
Enno, N. Dak.

ENNO

*

Mina olen uisutanud juba kolm aastat. Kui ma esimest korda käisin uisutamas, siis mõned koolisõbrad aitasid mind. Uisutasin umbes poolteist tundi ja kukkusin ainult kolm korda. Nüüd ma oskan uisutada edaspidi, tagurpidi, ühe jala peal ja kükitades.

Mul ei ole oma suuski, aga olen teiste suuskadega mäest alla sõitnud.

Eelmisel talvel Enno, mina ja mõned sõbrad läksime mäele kelgutama. Kuna ei olnud küllalt kelke, siis me panime paar suuski kõrvuti, neli kuni seitse last istus peale ja lasksime mäest alla. Suurem osa aga kukkus mäe all kraavi. Kuid see oli kõige lõbusam!

Tipa-Hanna, N. Dak.

Ameerikas ma kelgutanud ei ole, sest siin ei ole lund. Olen kelgutanud Saksamaal Augsburgis. Laagri juures oli väike mägi. Tollelt mäelt ma lasksin kelguga alla, nii et tuul kõrvades vuhises. Mulle meeldis kõhuli kelgu peal alla lasta. Isa ja ema ei lubanud seda teha, aga siis ma ei saanud aru - miks?

Ükskord ma kihutasin mäest alla. Kelgujalas läks põllukraavi ja mina koos kelguga lendasin uperkuuti külmanud põllule. Mitu päeva oli selg valus. Siis ma teadsin.

Tollal oli meil üks koer: tead, niisugune, habeme ja vuntsidega ning tõmbi sabaga. Semu oli ta nimi. Vahest mäest üles tulles hakkas ta kelgu mäest alla tirima. No oli siis sikutamist, enne kui kelgu mäele sain! Vahest tulid teised poisid minule appi ja kui nõör juhtus käest lahti mine-ma, siis Semu läks koos kelguga mäest alla. Meil oli siis naeru ja lõbu palju.

Kord ema pani Semu kelgu ette ja mind kelgu peale ning sõit läks lahti! Vastutulijad imetlesid, et mul on nii õpetatud koer. Polnud ta midagi õpetatud, oli muidu hea koer. Ta tegi mitmeid trikke ja oli mulle hea semu.

Toomas, Ohio.

Vanasõna: Julge algus on pool võitu.

Väljaandja: Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides.

Toimetaja: mag. Ants Roos.

Foto-ofsettrükk: P. Kõlvik.

Printed in U. S. A.